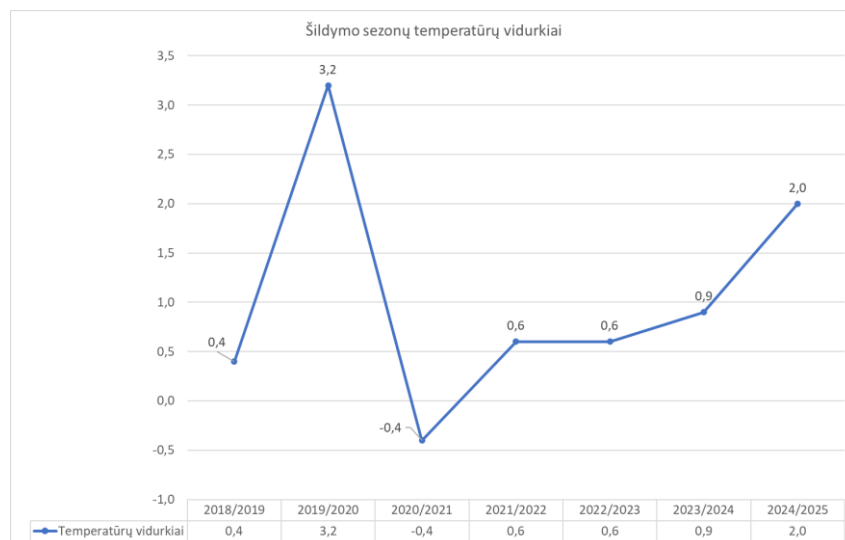

2024/2025 metų šildymo sezonui besibaigiant (lapkričio, gruodžio, sausio, vasario, kovo mėn. apžvalga)

Pastarosiomis dienomis jau visai šilta, todėl atsižvelgdamos į faktines lauko oro temperatūras bei prognozes, kai kurios savivaldybės skelbia apie šildymo sezono pabaigą. Dėl vėsesnių oro sąlygų pastaraisiais metais šildymo sezonai baigdavosi vėliau, balandžio pabaigoje arba net gegužės pirmosiomis dienomis. Šiomet užsitęsti neturėtų ir greičiausiai baigsis kaip įprasta - balandžio viduryje. Koks buvo šis praeinantis šildymo sezonas?

Klimato faktorius, darantis didžiausią įtaką šilumos suvartojimui pastatuose, yra lauko oro temperatūra, kuri šiais metais buvo palanki, nes jau ketvirtą sezoną „kopia“ aukštyrą (1 pav.).

1 pav. Vidutinė 5 mėnesių lauko oro temperatūra Lietuvoje atskirais šildymo sezonais.

Išorės oro temperatūra daro didžiausią poveikį šilumos suvartojimui pastatuose, tačiau įtakos gali turėti ir vėjas, drėgnumas, saulėtų valandų skaičius, pastato dydis ir orientacija pasaulio šalių atžvilgiu, jo lokacija kitų pastatų atžvilgiu ir daugelis kitų faktorių. Todėl apibendrintoje apžvalgoje pateikiami tik vidutiniai skaičiai, o kiekviename pastate faktiškai suvartotą šilumos kiekį tiksliai parodo tik įvade įrengtas šilumos skaitiklis. Vidutinė išorės oro temperatūra atskirais mėnesiais Lietuvoje pateikiama 1 lentelėje.

1 lentelė. Vidutinė lauko oro temperatūra atskirais mėnesiais (°C)

Mėnuo	Daugiametė vidutinė mėnesio temperatūra	2023/2024 šildymo sezonas		2024/2025 šildymo sezonas	
		2023	2024	2024	2025
Lapkritis	+2,6	+2,2		+3,9	
Gruodis	-1,1	+0,1		+1,9	
Sausis	-2,9		-4,1		+2,0
Vasaris	-2,5		+2,3		-2,4
Kovas	+0,9		+4,2		+4,6
5 mėnesių vidurkis	-0,6	+0,9		+2,0	

Praėjusi žiema buvo santykinai švelni, išskyrus vasario mėnesį, kai vidutinė temperatūra buvo neigiama. Palyginus faktines temperatūras su daugiamečių jų vidurkiu, galima teigti, kad šildymo sezonas buvo palankus šilumos vartotojams, nes **šilumos** (kWh/ m²) buvo **suvartota vidutiniškai apie 6 proc. mažiau** negu ankstesniame sezone. Žinoma, jeigu pastate nebuvo įgyvendinta reikšmingų energijos taupymo priemonių, kaip „mažoji“ ar kompleksinė renovacija. Pastatų renovacija – pagrindinė šiluminės energijos taupymo priemonė, kuri reikšmingai mažina šildymo sąskaitos dydį. Šiltėjančios žiemos lemia mažesnę šiluminės energijos poreikį reikiamos temperatūros palaikymui patalpose. Bendrasis šilumos suvartojimas atskiruose pastatuose priklauso nuo to, kokia yra karšto vandens tiekimo sistema, kaip palaikoma jo temperatūra, kaip prižiūrimi rūšiai ar kitos bendrojo naudojimo patalpos ir t.t. Šilumos kiekis, suvartojamas patalpų vidaus temperatūrai palaikyti, taip pat skiriasi kiekviename pastate ir sudaro apie 70-80 proc. visos į pastatą patekusios šilumos. Todėl faktinis šilumos suvartojimas kiekviename pastate labai individualus ir skirtingas. Šilumos suvartojimas kiekviename pastate labai skiriasi priklausomai nuo jo tipo ir energetinio efektyvumo. Kaip ir kiek šilumos galima būtų sutaupyti atskirame name, jo gyventojus turėtų informuoti pastato valdytojas ar vidaus šildymo sistemos prižiūrėtojas. Gyventojai turėtų ne tik domėtis savo nuosavybės būkle, bet ir aktyviai bendradarbiauti įgyvendinant šilumos taupymo priemones.

Antrasis dydis, lemiantis šildymo sąskaitos dydį – tai šiluminės energijos vieneto kaina (ct/kWh). Priminsime, jog ji yra skirtinga kiekviename mieste, tačiau vidutinės jos reikšmės Lietuvoje atskirais mėnesiais buvo, kaip parodyta 2 lentelėje.

2 lentelė. Vidutinė šilumos kaina Lietuvoje (ct/kWh su PVM)

Mėnuo	Šilumos kaina ct/kWh		Šilumos kaina ct/kWh	
	2023	2024	2024	2025
Lapkritis	7,2*		7,9	
Gruodis	7,7*		8,4	
Sausis		8,0*		8,7
Vasaris		8,0*		8,7
kovas		7,8*		8,5
VIDURKIS	7,5*		8,4	

*- kaina pateikta su taikytu 9 proc. PVM tarifo kompensavimu (2023/2024 m. šildymo sezono metu 9 proc PVM tarifas gyventojams buvo kompensuojamas iš Valstybės biudžeto)

Taigi, 2024/2025 m. šildymo sezono lapkričio, gruodžio, sausio ir kovo mėnesių vidutinė galutinė šilumos kaina gyventojams buvo **apie 12 proc. didesnė** negu prieš metus tą patį laikotarpį. Pagrindinė to priežastis - ši šildymo sezoną nebeliko iki tol du sezonus centralizuotai tiekiamai šilumos energijai taikytos PVM kompensacijos. Tai yra – PVM buitiniai vartotojai nemokėjo. Sugrąžintas PVM padidino šilumos kainas 9 proc., o dar 3 proc. prieaugį lėmė bendrasis sąnaudų padidėjimas. Tai brangę kuro ir elektros bei kiti ištekliai, darbo užmokestis, įvairios paslaugos bei šilumos tiekimui reikalingos medžiagos ar daiktai. Vidutinės šildymo sąskaitos, kaip 5 mėnesių vidurkis, pateikiamos 3 lentelėje.

Preliminariais duomenimis, praeinantį šildymo sezoną buto savininkas šildymui tipiniuose senos statybos neapšiltintuose daugiabučiuose, kuriuose gyvena dauguma gyventojų, vidutiniškai išleido apie 1,48 Eur/m² per 2024/2025 metų šildymo sezoną. Prieš metus šildymas kainavo apie 1,41 Eur/m². Kokybiškuose daugiabučiuose ši šildymo sezoną mokėjimai siekė apie 0,55 Eur/m², prieš metus mokėjo 0,53 Eur/m².

3 lentelė. Vidutiniai mokėjimai už šilumą skirtingais šildymo sezonais

	2022/2023 (+0,6 °C)	2023/2024 (+0,9 °C)	2024/2025 (+2,0 °C)
Vidutinė šilumos kaina Lietuvoje su PVM	9,0 ct/kWh*	7,5 ct/kWh*	8,4 ct/kWh
Sovietinės statybos tipinis daugiabutis, neapšiltintas, su senomis vidaus šildymo ir karšto vandens sistemomis			
Šilumos suvartojimas ploto vienetai	19,2 kWh/m ²	18,8 kWh/m ²	17,7 kWh/m ³
Šilumos suvartojimas vidutiniame (60 m ²) bute	1152 kWh/butui	1128 kWh/butui	1062 kWh/butui
Vidutinio (60 m ²) buto šildymo sąskaita	104 Eur/mėn*	85 Eur/mėn*	89 Eur/mėn
Naujos statybos ir pilnai modernizuotas daugiabutis			
Šilumos suvartojimas ploto vienetai	7,1 kWh/m ²	7,0 kWh/m ²	6,6 kWh/m ³
Šilumos suvartojimas vidutiniame (60 m ²) bute	426 kWh/butui	420 kWh/butui	396 kWh/butui
Vidutinio (60 m ²) buto šildymo sąskaita	38 Eur/mėn*	32 Eur/mėn*	33 Eur/mėn
Senas, labai prastos būklės daugiabutis			
Šilumos suvartojimas ploto vienetai	26,7 kWh/m ²	26,2 kWh/m ²	24,7 kWh/m ³
Šilumos suvartojimas vidutiniame (60 m ²) bute	1602 kWh/butui	1572 kWh/butui	1482 kWh/butui
Vidutinio (60 m ²) buto šildymo sąskaita	144 Eur/mėn*	118 Eur/mėn*	124 Eur/mėn

*-Gyventojams šilumos ir karšto vandens kaina 2022/2023 ir 2023/2024 m. buvo taikoma be 9 proc. pridėtinės vertės mokesčio (PVM), kuris buvo kompensuojamas Valstybės biudžeto lėšomis.

Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos skelbiami duomenys liudija, kad šilumos kaina atskirose Lietuvos savivaldybėse skiriasi iki 2 kartų. Tuo tarpu skaičiai, pateikiami 3 lentelėje, liudija, kad išlaidos ploto vieneto šildymui pastatų grupėse skiriasi iki 4 kartų, o atskiruose pastatuose dar daugiau. Patį **didžiausią poveikį šildymo sąskaitoms** turi atskiro pastato energetinė kokybė. Tai tiesiogiai lemia ir šildymo sąskaitos dydį. Šilumos suvartojimas atskiruose namuose priklauso nuo jo dydžio, geometrijos, aukščio, sienų ir langų kokybės, stogo ir rūsio būklės ir t.t. Didelę įtaką turi ir vidaus vamzdinių sistemos subalansavimas, papildomi prijungti šildymo prietaisai, šilumos punkto automatizavimo lygis ir visą šį ūkį prižiūrinčios įmonės ar asmens kvalifikacija bei pastangos. Deja, bet dalis daugiabučių naudoja sovietinio tipo elevatoriniais šilumos punktais, kurie esant teigiamoms temperatūroms mažai reaguoja į klimatinės sąlygas, todėl tokie namai dažnai perkaitinami. Tai irgi lemia bendrąjį šildymo sąskaitos dydį. Šilumos vartotojai yra pastatų savininkai, tad turėtų aktyviai aiškintis padidinto šilumos suvartojimo priežastis ir reikalauti iš pastato valdytojo realių veiksmų energijos taupymui. Sandariuose ar modernizuotuose pastatuose šildymo sąskaitos „nesikandžioja“, o vartotojai nelabai domisi klimato sąlygomis. Šildymas turi būti kokybiškas ir efektyvus bet kokiomis sąlygomis.

Apibendrinant 2024-2025 metų šildymo sezoną galima teigti, kad jis būtų buvęs šiek tiek „pigesis“ negu prieš tai buvęs, tačiau šildymo sąskaitas padidino 9 proc. PVM įskaičiuotas į galutinius mokėjimus. Žinoma, situacija kiekvienoje savivaldybėje, kaip ir kiekviename pastate gali skirtis nuo paminėtų vidutinių reikšmių.

Primename, jog šilumos tiekimas iki kiekvieno namo vyksta ištisus metus, tad pastato valdytojai gali įjungti ar išjungti šildymą bet kuriuo metu, jeigu taip nusprendžia dauguma namo gyventojų. Tačiau higienos normomis nustatyta temperatūra 20-22 °C gyvenamose patalpose privalo būti palaikoma bet kuriuo atveju.